

Asta Gustaitienė, Živilė Meškėlienė, Vida Naudužienė, Vaiva Truskauskienė

LITERATŪRA. Vadovėlis V klasei. I dalis. II dalis

V klasės literatūrinio (kultūrinio) ugdymo pamokų ilgalaikis planas

Ugdymo proceso trukmė – 32 savaitės

Pamokų skaičius: 150 (5 pamokos per savaitę). Literatūriniam ugdymui(si) skiriama 62 pamokos (2 pamokos per savaitę). Iš jų – 4 pamokos skiriamos literatūriniam rašto darbams.

Dalyko tikslai ir uždaviniai

8¹.2.1. Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo tikslas – padėti mokiniams suvokti ir ugdytis lietuvių kalbą kaip svarbią savo tapatybės dalį, Lietuvos visuomenės bendravimo būdą; atrasti literatūrą kaip asmeninei egzistencijai svarbią kultūros sritį, ugdytis savarankišką ir kūrybišką požiūrį į literatūrą; suvokti save kaip lietuvių kalbos, literatūros ir kultūros paveldėtoją, puoselėtoją ir kūrėją; ugdytis laisvo, atsakingo asmens savimonę.

8¹.2.2. Lietuvių kalbos ir literatūros ugdymo uždaviniai – sudaryti sąlygas, kad mokymiesi lietuvių kalbos ir literatūros mokiniai:

8¹.2.2.1. suprastų kalbos sistemą, įgustų reikšti mintis, kurti tekstus žodžiu ir raštu taisyklinga, aiškia bei turininga kalba, atrastų lietuvių kalbos teikiamas kūrybos galias;

8¹.2.2.2. atrastų skaitymo malonumą, suvoktų literatūrą kaip meną, lavintųsi estetinę pajautą, išvelgtų literatūros jungtis su kitais menais;

8¹.2.2.3. susipažintų su lietuvių ir kitų tautų literatūra, su lietuvių tautosaka, kitais Lietuvos kultūrai svarbiais tekstais, jų kalbine įvairove, iškilomis kultūros asmenybėmis, kultūrai reikšmingais istoriniais įvykiais;

8¹.2.2.4. susipažintų su Europos kultūros tradicija, jos ištakomis; išvelgtų jungtis tarp lietuvių ir užsienio literatūros kūrinių;

8¹.2.2.5. remdamiesi literatūra formuotųsi moralines nuostatas, suvoktų sąžiningumo, teisingumo, ištikimybės, pilietinės atsakomybės bei kitų žmogaus dorybių grožį, jų svarbą bendruomenės gyvenime, ugdytųsi šias dorybes;

8¹.2.2.6. domėtųsi Lietuvos kultūriniu gyvenimu, kritiškai vertintų informaciją, pateikiamą įvairiais informacijos kanalais, lavintųsi savarankiško mąstymo gebėjimus.

Vertinimas

Per kiekvieną pamoką taikomas formuojamasis vertinimas. Remdamiesi vadovėlio komplekte siūlomais įrankiais mokiniai patys įsivertina žinias, gebėjimus. Pamokos ar skyriaus veiklų sėkmės kriterijai su mokiniais aptariami vertinimą siejant su uždaviniais (žr. vadovėlio temų įvadines atlankas). Kiekvieno skyriaus pabaigoje galima patikrinti žinias atliekant įsivertinimo testą (I ir II skyrių testas atsiunčiamas iš www.sviesa.lt, III skyriaus testas, skirtas visos temos žinių ir gebėjimų patikrinimui, pateikiamas vadovėlyje, apibendrinimo atlankoje). Kiekvienos pamokos, skyriaus ar temos žinias, tyrimo rezultatus galima apibendrinti remiantis Atradimų ratu.

I temos pavadinimas: Vaikystės patirtys

Pamokų skaičius: 18

8¹.8.5. Temos nagrinėjimo aspektai.

Šeima ir namai. Namų teikiamas saugumas. Vaiko santykis su artimaisiais. Stiprinantys ir skaudūs išgyvenimai. Pirmosios doros pamokos ir atsakomybė. Žmogaus ryšio su žmogumi vertė. Apsakymas, pasakotojas ir jo santykis su vaizduojamuoju pasauliu, veikėjais. Veikėjų vidinis pasaulis ir jų tarpusavio santykiai. Eilėraštis, eilėraščio nuotaika, juo perteikiami jausmai. J. Biliūno asmenybė.

8¹.8.5. Privalomi perskaityti kūriniai:

J. Biliūnas „Kliudžiau“.

J. Kaupas „Stirniukas“. Arba kitas pasirinktas lietuvių autoriaus apsakymas.

Pasirinkti lietuvių poetų eilėraščiai (J. Degutytės, R. Skučaitės, V. Palčinskaitės, J. Erlicko, S. Gedos ar kitų).

A. Lindgren pasirinktas kūrinys.

Mokymosi strategijos:

- kaip sudaryti pasakojimo planą ir atpasakoti kūrinį arba kurti pasakojimą;
- kaip deklamuoti eilėraščių;
- kaip aptarti savarankiškai perskaitytą knygą;
- kaip planuoti rašto darbą.

I skyrius. Kokios vaikystės patirtys mus stiprina? (8-9 pamokos)

Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. RAŠYTOJAI APIE VAIKYSTĘ. Rašytojų atsiminimai Pastaba. Ši pamoka yra temos įvadas, skirta klausimams, siekiams išsikelti.	Kokias vaikystės patirtis verta branginti? Kodėl?	Uždarieji ir atvirieji klausimai. Klausimų reikšmė bendraujant, skaitant.	Formuluoja klausimus pagal tekstą ir į juos atsako. Išsirenka klausimą, tinkamą ilgalaikiam temos tyrimui.
2. ATSIMENU, SĖDŽIU MAŽAS LOPŠY. Jonas Biliūnas. <i>Kūdikystės sapnai. III. Pirmieji įspūdžiai</i>	Kas – pasakotojas ar rašytojas – kalba kūrinyje? Kodėl?	<i>Rašytojas</i> ir <i>pasakotojas</i> . Jono Biliūno vaikystė.	Atpažįsta tekste pasakotoją, aptaria jo kalbos meninę raišką. Atpasakoja tekstą pasirinkto pasakotojo vardu.
3. RAŠYTOJO KELIU. Antanas Biliūnas. <i>Brisius</i> Jonas Biliūnas. <i>Brisiaus galas</i>	Ar rašytojo gyvenimo faktai ir jo kūrinuose vaizduojami įvykiai susiję? Kaip?	Jono Biliūno asmenybė, gyvenimas, kūryba ir istorinio laikotarpio aplinkybės.	Supranta klausomo teksto turinį, pakomentuoja aktoriaus skaitymo intonacijas. Randa įvairiuose šaltiniuose informacijos apie rašytoją. Aptardamas kūrinį remiasi rašytojo biografija, istoriniu kontekstu.
4–5. KALTĖS SUVOKIMAS. Jonas Biliūnas. <i>Kliudžiau</i>	Ar šiandien vaikus dar graudina Jono Biliūno apsakymas „Kliudžiau“? Kodėl?	<i>Apsakymas</i> . Apsakymo prasmė.	Išsako skaitymo metu patirtus įspūdžius. Paaškina apsakymo prasmę. Skaitydamas balsu perteikia kūrinio ištraukos nuotaiką, mintį.
6. IŠBANDANTI PAGUNDA. Šatrijos Ragana. <i>Vyšnios</i>	Kurio veikėjo – paklusnaus ar neklaužados – elgesys tau daro didesnę įspūdį? Kodėl?	Pasakotojo santykis su vaizduojamuoju pasauliu, veikėjais.	Atpasakodamas kūrinį atskleidžia pasakotojo požiūrį. Remdamasis skaitytomis knygomis išsako nuomonę apie pasakotojo santykį su neklaužadomis veikėjais.
7. TURĖTI SAVO GALVĄ. Kazys Saja. <i>Būrimas obuolio sėklom</i>	Ar būti savitam yra paprasta, ar sudėtinga? Kodėl?	Kūrinio <i>veikėjas</i> , jo santykiai su kitais veikėjais.	Skaito kūrinį vaidmenimis. Vertina kūrinyje išsakytus skirtingus požiūrius.
8. DRAUGYSTĖS IŠMĖGINIMAI. Bitė	Kodėl draugystė yra trapi?	<i>Pagrindinė mintis</i> .	Formuluoja apsakymo pagrindinę mintį. Aptaria veikėjų problemas bei vertybes.

Vilimaitė. <i>Čiuožyklos muzika</i>			
9. ...KAI REIKIA APSISPREŠTI. Julius Kaupas. <i>Stirniukas</i>	Kas lemia žmogaus pasirinkimą? Kodėl?	Veikėjo vidinis pasaulis.	Aptaria veikėjo vidinį pasaulį. Apibūdina pasakotoją. Paaškina apsakymo prasmę.
II skyrius. Kada jaučiamės saugūs? (5 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. VAIKYSTĖS EILĖRAŠČIO NAMUOSE. Janina Degutytė. <i>Nešu tau eilėrašį...</i> Violeta Palčinskaitė. <i>Ilgesys. Žibuoklė ir sraigė</i>	Kuo man, jau paaugusiam, prasmingi vaikystės eilėraščiai?	<i>Eilėraštis. Eiliuota kalba.</i>	Lygina poezijos ir prozos žanrus (eilėrašį ir apsakymą). Skaitydamas balsu tiksliai, sklandžiai perteikia tekstą, jo mintį, nuotaiką.
2. KAI NAMAI ATGYJA. Ramutė Skučaitė. <i>Burtai. Apie namų dvasią. Naktį...</i>	Kaip pamatyti kitokius namus?	Eilėraščio forma. <i>Eilutė. Posmas.</i>	Aptaria eilėraščių grafines, leksines ypatybes. Raiškiai skaito pasirinktą eilėrašį.
3. SKAITAU IR DAINUOJU EILĖRAŠTĮ. Sigitas Geda. <i>Vaikai po lelijom. Varnelę reikia mylėti</i>	Ar pasikeičia eilėraščio prasmė, kai pagal jį sukuriama daina? Kodėl?	Eilėraščio skambesys. Ritmas. <i>Rimas.</i>	Aptaria eilėraščio fonines, leksines ypatybes. Raiškiai skaito eilėrašį, balsu perteikia nuotaiką.
4. KAI SENELIAI ŠALIA. Marcelijus Martinaitis. <i>Senam sode</i>	Kodėl seneliai ir anūkai sutaria?	Eilėraščio situacija. Eilėraščio prasmė.	Aptaria kūrinio visumą, siedami eilėraščio vaizdus. Lygina skirtingus požiūrius, išsakytus dviejuose eilėraščiuose.
5. „AŠ VISKĄ NUPIEŠIU SPALVOTAI...“ Valdemaras Kukulius. <i>Vaiko piešinys</i> Juozas Erlickas. <i>Aklas berniukas</i>	Kodėl vieniems pasaulis yra liūdnas, niūrus, o kitiems – spalvotas?	Eilėraščio žmogus (<i>lyrinis „aš“</i>).	Atmintinai deklamuoja eilėrašį (-ius). Paaškina eilėraščių prasmę.

III skyrius. Ką atradau? (3-4 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1–2. ŠEIMA IR NAMAI – SVAJONĖ. Astrida Lindgren. <i>Rasmusas klajūnas</i> Pastaba. Į šias pamokas mokiniai ateina perskaitę visą knygą.	Kada svetimas žmogus tampa artimas?		Sudaro atpasakojimo planą ir pagal jį atpasakoja knygos įvykius. Aptaria apysakos vaizduojamojo pasaulio elementus, veikėjų santykius.
3. O BUVO TAIP... Pastaba. Ši pamoka skirta literatūriniam rašto darbui.	Kaip kurti prisiminimą?	<i>Pasakojimas. Įžanga, dėstymas, pabaiga. Detalė.</i>	Taiko pagrindines rašymo strategijas (apmąsto ir planuoja). Rašo rišlų pasakojimą iš savo patirties (vaikystės prisiminimą), paisydami laiko nuoseklumo, tikslingai pasirinkdami pasakotoją.
4. APIBENDRINIMAS	Ko išmokau, ką supratau per I temos pamokas?	Vaikystės pasaulis literatūroje.	Įsivertina savo žinias ir gebėjimus. Koreguoja žinias, pildo spragas. Pristato I temos tyrimo rezultatus.

II temos pavadinimas: Kasdienė išmintis

Pamokų skaičius: 13

8¹.8.5. Temos nagrinėjimo aspektai.

Lietuvių tautos sąmojis ir išmintis. Pasakėčios – išplėtota patarlių išmintis. Pasikartojantys pasakėčių siužetai. Pamokančio žodžio vaizdingumas ir žaismė. Palyginimas, alegorija, įsmevinimas. Žaidimas žodžiu vaikų literatūroje.

8¹.8.5. Privalomi perskaityti kūriniai:

Smulkiosios tautosakos pavyzdžiai: patarlės, priežodžiai, mįslės, minklės, anekdotai ir kiti smulkiosios tautosakos žanrai.

S. Stanevičius „Žmogus ir levas“.

Ezopas (pasirinktos pasakėčios).

R. Černiauskas „Slieko pasaka“ (pasirinkti pramanai) arba kitas lietuvių autoriaus prozos ar poezijos kūrinys.

Mokymosi strategijos:

- kaip tirti klausimą, ieškoti informacijos, ją apibendrinti;
- kaip lyginti, ieškoti skirtumų ir panašumų;
- kaip vertinti savarankiškai perskaitytą knygą;
- kaip redaguoti rašto darbą.

I skyrius. Ką atskleidžia liaudies išmintis? (6 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. APIE KALBĖJIMĄ IR TYLĄ. Lietuvių ir kitų tautų patarlės apie kalbėjimą, bendravimą Pastaba. Ši pamoka yra temos įvadas, skirta klausimams, siekiams išsikelti.	Kaip įvairios tautos vertina kalbėjimą, bendravimą?	Dalykinis tekstas. Teksto suvokimo, analizės ir vertinimo klausimai („Klausimų namelis“).	Formuluoja skirtingos paskirties klausimus ir į juos atsako. Išsirenka klausimą, tinkamą ilgalaikiam tyrimui.
2. PATARLĖS IR PRIEŽODŽIAI	Kokias savo savybes atskleidžiame vartodami išmintingus ir sąmojingus posakius?	Perkeltinė reikšmė.	Moka patarlių ir priežodžių. Paaškina jų reikšmę. Suranda reikiamus posakius Elektroniniame smulkiosios tautosakos sąvade (arba kituose šaltiniuose), apibendrina jais pasakomą išmintį.
3. MĮSLĖS IR MINKLĖS	Ko reikia, kad smulkioji tautosaka gyvuotų kasdienėje kalboje ir šiandien?	Įsmeninimas.	Moka užminti ir įminti mįslių ir minklių. Apibūdina mįslių meninį vaizdą, kalbinę raišką. Kuria mįsles.
4. GARSŲ PAMĖGDŽIOJIMAI	Kas kalba aplink mus?	Garsų sąskambiai. Intonacija.	Raiškiai pamėgdžioja garsus. Aptaria garsų pamėgdžiojimų meninę raišką. Kuria garsų pamėgdžiojimus.
5. SKAIČIUOTĖS	Kuo šiandien vaikus žavi skaičiuotės?	Tautosakos kūrinio žaismingumas.	Išskaičiuoja žaidimo dalyvius. Renka skaičiuotes ir aptaria jų žaismingumą.
6. ANEKDOTAI . Bronislava Kerbelytė. <i>Apie</i>	Kodėl sveika pasijuokti iš savęs ir iš kito?	Anekdotų prasmė. Komiška situacija.	Paaškina, kas anekdote kelia juoką. Papasakoja anekdotų.

<i>lietuvių anekdotus</i>			Sukuria komišką pasakojimą.
II skyrius. Ko moko literatūra? (5 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. MOKĖTI PATARTI. Simonas Stanevičius. <i>Žmogus ir levas.</i> Lietuvių patarlės	Kada mokomės iš pasakėčių, o kada – iš patarlių?	<i>Pasakėčia. Moralas.</i>	Raiškiai skaito pasakėčių. Lygina kelis tekstus (skirtingų autorių pasakėčias, pasakėčių ir patarles). Pasakojimo minčiai nusakyti parenka tinkamą patarlę.
2. NESENSTANTI IŠMINTIS. Ezopas. <i>Žmogus ir liūtas. Keleiviai ir lokys. Vilkas ir ėriukas</i>	Iš ko dažniausiai mokaisi – iš savų ar iš svetimų klaidų?	<i>Alegorija.</i>	Paaškina alegorinio pasakojimo prasmę. Raiškiai skaito pasakėčias. Pagal patarlę kuria pasakojimą.
3. SUKURTA VAIKAMS. Motiejus Valančius. <i>Mikė Melagėlis</i>	Kokia turėtų būti knyga, parašyta specialiai vaikams.	Vaikų literatūra. Klasikinė literatūra. Spaudos draudimas ir vyskupo Valančiaus veikla.	Išreiškia ir pagrindžia savo nuomonę apie kūrinį, jo meninę vertę. Lygina panašaus siužeto apsakymą ir pasakėčių.
4. KADA GALIMA MELUOTI. Kazys Boruta. <i>Jurgio Paketurio klajonės</i>	Ką literatūros kūriniai suteikia pramanai.	<i>Frazeologizmas.</i>	Paaškina frazeologizmų reikšmes. Smulkiai atpasakoja kūrinio ištrauką, prasmingai, raiškiai, tiksliai perteikia tekstą, jo mintį, nuotaiką. Kuriam išmone paremtą pasakojimą pasitelkdamas frazeologizmų.
5. IR POETAJAI ŽAIDŽIA. Kazys Binkis. <i>Vėjavaikiškas vėjas.</i> Leonardas Gutauskas. <i>Vėjai ir debesys</i>	Kaip kuriami žaismingi eilėraščiai?	Kalbinės raiškos priemonės (<i>vaizdingi veiksmažodžiai, epitetai, palyginimai, įsamenimai, sinonimai</i>).	Aptaria eilėraščių leksines ypatybes. Tiksliai vartoja kalbinės raiškos priemones, geba paaškinti jų paskirtį. Palygina du eilėraščius ir išreiškia nuomonę, kuris kūrinys meniškėsnis.
III skyrius. Ką atradau? (3 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. PRAMANAI GALI BŪTI ĮDOMŪS. Rimantas Černiauskas. <i>Slieko pasaka</i> Pastaba. Į šias pamokas mokiniai ateina perskaitę visą knygą.	Kodėl išmintingas žmogus vertina vaizduotę?	Linksmų pasakojimų (pramanų) kūrimo būdai.	Vertina knygą pagal pasirinktus kriterijus. Kuriam pramanais paremtą pasakojimą.

2. SKUBI PAGALBA. Pastaba. Ši pamoka skirta literatūriniam rašto darbui.	Kaip kurti pasakėčią?	Teksto tikslas, pagrindinė mintis. Kalbos vaizdingumas.	Taiko pagrindines rašymo strategijas (redaguoja juodrašį). Rašo rišlų pasakojimą (pasakėčią) įterpdamas veikėjų dialogą. Tikslingai vartoja sinonimus ir frazeologizmus, prireikus tinkamai pasitelkia antonimus.
4. APIBENDRINIMAS	Ko išmokau, ką supratau per II temos pamokas?	Tautosakos ir literatūros kūrinių poveikis žmogui.	Įsivertina savo žinias ir gebėjimus. Koreguoja žinias, pildo spragas. Pristato II temos tyrimo rezultatus.

III temos pavadinimas: Nesenstanti pasakų išmonė

Pamokų skaičius: 17-19

8¹.8.5. Temos nagrinėjimo aspektai.

Pasakų paskirtis, jų universali išmintis. Pasakų veikėjai, jų siekiai ir vertybės. Pasakojimo įtaigumas. Literatūrinė pasaka – tradicinių vertybių perteikėja. Drama, veikėjų dialogai.

8¹.8.5. Privalomi perskaityti kūriniai:

Buitinės pasakos: „Gudri merga“, „Gailestingas sūnus“, „Kaip žmogus savo dalią atrado“ (privaloma 1).

Stebuklinės pasakos: „Dvylika brolių, juodvarniais lakstančių“, „Joniukas aviniukas ir sesytė Elenytė“, „Devyniabrolė ir devyniagalvis“ (privalomos 2). S. Nėris „Eglė žalčių karalienė“.

A. Liobytė „Devyniabrolė“ arba kito lietuvių autoriaus drama-pasaka.

H. K. Anderseno pasirinkta pasaka.

Mokymosi strategijos:

- kaip vertinti kito žmogaus nuomonę, išsakyti savo nuomonę;
- kaip pasirengti raiškiai skaityti;
- kaip inscenizuoti kūrinį;
- kaip komentuoti kito žmogaus rašto darbą.

I skyrius. Kodėl lietuvių pasakos vis dar reikšmingos (8 pamokos)

Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. PASAKA ŠIANDIEN. Tautosakininkų mintys apie pasakas Pastaba. Ši pamoka yra temos įvadas, skirta klausimams, siekiami išsikelti.	Kodėl šiandien vis dar reikalingos pasakos?	Faktas ir nuomonė.	Skiria faktą ir nuomonę. Klausimais patikslina pašnekovo nuomonę. Suformuluoja klausimą, tinkamą temos tyrimui.
2–3. IR IŠEJO LAIMĖS IEŠKOTI. Lietuvių pasaka. <i>Kaip žmogus savo dalią atrado</i>	Kokios žmonių svajonės atskleidžiamos pasakose?	Pasaka. Pasakų žanrai.	Paaikškina, kas pasakose tikroviška, o kas paremta išmone. Randa reikiamą pasaką J. Basanavičiaus tautosakos bibliotekoje. Aptaria pasakos vaizduojamąjį pasaulį. Sudaro įvykių planą ir remdamasis juo paseka pasaką.
4–5. KAI PASAKA GRŪDINA... Lietuvių pasaka. <i>Dvylika brolių, juodvarniais lakstančių</i>	Kodėl pasakų veikėjai patiria sunkumų, yra išmėginami?	Stebuklinė pasaka. Pasakų paskirtis.	Suvokia stebuklinės pasakos kompoziciją (atpažįsta veiksmo grandis). Išreiškia savo nuomonę apie pasakų paskirtį ir pagrindžia sekdamas pasakos ištraukas.
6. (NE)ATPAŽINTA SESUO. Lietuvių pasaka. <i>Devyni broliai ir jų sesuo Elenytė</i>	Iš ko atpažįstami artimieji?	Pasakų veikėjai, jų siekiai.	Apibūdina pasakos veikėjus, jų siekius. Vertina veikėjų poelgius moralės požiūriu. Raiškiai skaito pasakos ištrauką su dainuojamaisiais intarpais.
7. JEI AVINĖLIU PAVIRSTUM. Lietuvių pasaka. <i>Našlaitė Elenytė ir Joniukas aviniukas</i>	Ko šiandien galime pasimokyti iš pasakų?	Pasakos prasmė.	Apibrėžia pasakos svarbiausias idėjas, suformuluoja pagrindinę mintį, aptaria veikėjų vertybes. Randa reikiamą pasaką svetainėje „Šaltiniai.info“. Bendradarbiaudamas su kitais mokiniais kuria radijo spektaklį ir skaito pasaką vaidmenimis.
8. ... DEJAVO VAIKŲ	Kodėl išlieka pasakų išmintis,	Pasakos kalba.	Supranta klausomos pasakos turinį.

NETURĮ. Lietuvių pasaka. <i>Nykščiuukas</i>	nors jas iš lūpų į lūpas, iš kartos į kartą perduoda skirtingi žmonės?		Vaizdingai, įtaigiai seka pasaką. Sukuria pasakos pabaigą.
II skyrius. Kaip literatūrinės pasakos perteikia tradicines vertybes? (4-6 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1–3. TAMPU PASAKOS VEIKĖJU. Aldona Liobytė. <i>Devyniabolė</i>	Kuo skiriasi liaudies pasakos ir draminės pasakos veikėjas?	<i>Literatūrinė pasaka. Drama. Veikėjų dialogai.</i>	Skiria liaudies ir literatūrinę pasaką. Aptaria draminės pasakos veikėjų charakterį, jausmų kaitą. Perskaito veikėjų dialogus vaidmenimis.
4. TIESA VAIKO LŪPOMIS. Hansas Kristianas Anderseną. <i>Nauji karaliaus drabužiai</i>	Kodėl ne visada lengva sakyti tiesą?	Pasaulio pasakininkai.	Formuluoja klausimus iš pasakos ir atsako į juos savais žodžiais arba cituodami. Apibrėžia svarbiausias pasakos idėjas (randa prasmingų sakinių, frazių). Raiškiai skaito pasaką.
5–6. TIKRA KARALAITĖ. Hansas Kristianas Anderseną. <i>Karalaitė ant žirnio. Ramutė Skučaitė. Karalaitė ir žirnis</i>	Koks žmogus yra gražus?	Literatūrinės pasakos veikėjai, jų vertybės.	Apibūdina pasakos veikėjus remdamasis jų poelgiais, kalba. Lygina dvi pasakas, išsako nuomonę apie jų išminties aktualumą. Sukuria naują pasakos pabaigą, sueiliuoja moralą.
III skyrius. Ką atradau? (5 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. UŽDRAUSTAS VARDAS. Salomėja Nėris. <i>Eglė žalčių karalienė</i>	Kaip pagal pasaką sukurti spektaklį arba filmą?	Poemos-pasakos meniniai vaizdai, nuotaika, veikėjų jausmai, mitologinė prasmė.	Lygina poemos-pasakos ir filmo, baleto ištraukas. Aptaria poemos-pasakos savitumą, meniškumą. Deklamuoja pasirinktą ištrauką.
2. VAIDINAMA PASAKA Pastaba. Ši pamoka skirta literatūriniam rašto darbui.	Kaip kurti scenarijų?	<i>Inscenizacija.</i>	Paisydamas teksto tikslo, pagrindinės minties kuria režisūrinius komentarus, veikėjų dialogus. Išreiškia ir pagrindžia nuomonę apie draugo scenarijų.

4. APIBENDRINIMAS	Ko išmokau, ką supratau per III temos pamokas?	Pasakų išmintis šiandien.	Įsivertina savo žinias ir gebėjimus. Koreguoja žinias, pildo spragas. Pristato III temos tyrimo rezultatus.
-------------------	--	---------------------------	---

IV temos pavadinimas: Nuotyčiai brandina ir suburia draugus

Pamokų skaičius: 13

8¹.8.5. Temos nagrinėjimo aspektai.

Kaip atrandami, pažįstami, išbandomi draugai, puoselėjama draugystė. Patiriamos ir savarankiškai patikrinamos tiesos. Siužeto intriga, veikėjų charakteriai, jų kaita ir vertybinė branda.

8¹.8.5. Privalomi perskaityti kūriniai:

Vilė Vėl „Kaip mes išgarsėjome“ arba kitas lietuvių autoriaus kūrinys.

M. Tvenas (M. Twain) „Tomo Sojerio nuotyčiai“ arba kitas užsienio autoriaus kūrinys.

Mokymosi strategijos:

- kaip diskutuoti;
- kaip nuspėti tolesnius kūrinio įvykius;
- kaip aptarti veikėjo paveikslą;
- kaip pristatyti savo kūrybinius darbus.

I skyrius. Kaip atrandami, pažįstami, išbandomi draugau? (5 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. KAI TIKRAS DRAUGAS ŠALIA. Žymių žmonių mintys apie draugystę Pastaba. Ši pamoka yra temos įvadas, skirta klausimams, siekiams išsikelti.	Ar tikrą draugą pažinsi tik lietuvi lyjant?	Diskusiniai klausimai.	Diskutuodami apie draugystę išsako savo požiūrį ir prieštarauja mandagiai ir pagrįstai . Suformuluoja ilgalaikiam temos tyrimui tinkamą klausimą.
2. AŠ RENKUOSI GERUMĄ. Vilė Vėl. <i>Goda</i>	Kaip elgtis su nusikaltusiu vaiku?	Priežasties ir pasekmės ryšiai siužete.	Paaiškina pagrindinės siužeto linijos priežasties ir pasekmės ryšius. Supranta pagrindinio ir antraeilį

			veikėjų ryšius, vertina jų poelgius moralės požiūriu, lygina su savo elgesiu.
3–4. KEIČIANTI PATIRTIS. Vilė Vėl. <i>Kaip mes išgarsėjome</i>	Ką padeda atrasti išbandymai?	Siužeto intriga.	Aptaria pasakojimo intriga. Skaitydami kelia klausimus ir numato tolesnius kūrinio įvykius. Atpasakoja kūrinio fragmentą; balsu pabrėžia veiksmo netikėtumą, įtampą. Kuria pasakojimą pagal duotą pradžią ir pabaigą.
5. GYVENU TARP KITŲ. Vilė Vėl. <i>Kaip mes išgarsėjome</i>	Koks draugas yra patikimas?	Kūrinio nuotaika.	Aptaria apsakymo nuotaikos kūrimo būdus ir priemones. Glaustai papasakoja apie spaudos draudimą ir knygnešystę. Išreiškia ir pagrindžia savo nuomonę apie ekologiją, pateikdamas tinkamus pavyzdžius iš apsakymo ir asmeninės patirties.

II skyrius. Kaip puoselėjama draugystė? (4 pamokos)

Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. DRAUGĄ PAŽINSI NELAIMĖJE. Vladas Dautartas. <i>Žydrieji jungos</i>	Kodėl kartais skaudiname tuos, kurie mums brangūs?	Kūrinio veikėjo portretas.	Palygina kūrinio veikėjų portretus. Pagal paveikslėlių seką kuria pasakojimą, įterpia veikėjo portretą.
2. ŽODŽIO GALIA. Vytautas V. Landsbergis. <i>Rudnosiuko istorijos</i>	Kodėl draugaujant svarbu ne tik veiksmai, poelgiai, bet ir žodžiai?	Kūrinio veikėjo kalba.	Apibūdina veikėjų charakterį cituodami jų kalbą. Skaito kūrinį vaidmenimis, intonacija perteikia teksto nuotaiką ir veikėjų tarpusavio santykius.
3. NUOŠIRDŽIAI DRAUGYSTEI ATSTUMAI NEBAISŪS.	Kaip kalbėjimas padeda pažinti kitą žmogų?	Kūrinio veikėjo charakteristika.	Parašo kūrinio veikėjo charakteristiką taikydamas trinarę teksto kompoziciją.

Rimtautas Rimšas. <i>Ne Karibų kruizas</i>			
4. DRAUGAUTI, NEREIKIA SKIRTIS. Astrida Lindgren. <i>Ronja plėšiko duktė</i>	Kaip atpažinti būsimą draugą?	A. Lindgren asmenybė.	Naudodamiesi įvairiais informacijos šaltiniais ir paieškos būdais renka žinias apie rašytoją. Kuria dvipusį tyrimo dienoraštį. Sudaro pasakojimo sandaros schemą.
III skyrius. Ką atradau? (4 pamokos)			
Pamokos tema	Tiriamasis klausimas	Žinios / Supratimas	Gebėjimai
1. ...NES LAUKIA DRAUGAI. Markas Tvenas. <i>Tomo Sojerio nuotykių</i>	Kaip būti ir draugu, ir artimuoju?	Pasakojimo sandara ir pagrindinė mintis.	Remdamasis pasakojimo sandara ir veikėjo charakterio raida suformuluoja kūrinio ištraukos pagrindinę mintį. Įvertina veikėjo santykius su šeima. Vertinimą pagrindžia lygindamas su savo, kitų kūrinių veikėjų patirtimi.
2. SUSIGRAŽINTI DRAUGYSTĘ. Markas Tvenas. <i>Tomo Sojerio nuotykių</i>	Kuris pirmas turi taikytis, jei abu kalti?	Veikėjo paveikslas.	Remdamiesi kūrinio apibūdina veikėjo išorės bruožus, charakterį. Keičia veikėjo paveikslą detales atsižvelgdamas į naujas aplinkybes (veikėjas šių dienų aplinkoje).
3. KAI SUTINKU VEIKĖJĄ	Kaip suvaidinti knygos veikėjus?	Kūrinio veikėjo vaidmuo scenoje.	Improvizuodami pristato pasirinktos knygos veikėjo paveikslą. Supranta ir vertina skirtingus požiūrius, kurie išryškėja skaitant literatūros kūrinius.
4. APIBENDRINIMAS	Ko išmokau, ką supratau per IV temos pamokas?	Gero draugo samprata.	Įsivertina savo žinias ir gebėjimus. Koreguoja žinias, pildo spragas. Pristato IV temos tyrimo rezultatus.